

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94(594):341.123

DOI: 10.31499/2519-2035.6.2019.185987

Олена СКРИПНИК,
orcid.org/0000-0003-1904-3468
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
та методик навчання Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Україна)
olena-skripnik@meta.ua

ПОЗИЦІЯ ООН ПІД ЧАС ВІЙНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІНДОНЕЗІЇ

У статті висвітлюються основні етапи здобуття незалежності Індонезії та особливості дипломатії індонезійських лідерів на шляху до незалежності. Аналізується позиція ООН під час війни за незалежність Індонезії, а саме здійснено комплексний аналіз засідань Ради Безпеки ООН на яких розглядалось індонезійське питання. Також аналізується роль представників Української РСР у вирішенні даного питання. А саме, охарактеризовано діяльність Д. З. Мануїльського на засіданнях Ради Безпеки ООН під час обговорення війни в Індонезії. Зроблено висновок про те, що саме за посередництва ООН вдалося припинити війну в Індонезії.

Ключові слова: ООН, Рада Безпеки, індонезійсько-нідерландський конфлікт, незалежність, Індонезія.

Olena SKRIPNIK,
Candidate of Historical Sciences,
Associate docent of world history and methods of teaching,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
(Uman, Ukraine)
olena-skripnik@meta.ua

UN POSITION IN TIME OF WAR FOR INDEPENDENCE TO INDONESIA

In the article covers the main stages of gaining independence of Indonesia and the peculiarities of the diplomacy of the Indonesian leaders on the path to independence. The position of the United Nations during the Indonesian Independence War is analyzed, in particular, a comprehensive analysis of the UN Security Council's deliberations on the Indonesian issue was carried out.

The main thesis of the article is to determine the position of the United Nations during the Indonesian Independence War and to explore the participation of this international organization in the peaceful settlement of the Indonesian-Dutch conflict.

The role of representatives of the Ukrainian SSR in solving this issue is analyzed also. Namely, the characterization of D. Z. Manuilsky at meetings of the UN Security Council during the discussion of the war in Indonesia.

The scientific novelty is that the historical aspect of UN involvement in the Indonesia-Netherlands conflict has been explored for the first time, since most of the work is written by lawyers or political scientists who, due to the specifics of their research, did not cover the historical aspects to the full extent.

In the course of the research, we came to the conclusion, that as a result of the Second World War, Indonesia is witnessing an increase in the national liberation movement against colonial rule. Indonesia's struggle for independence has become a real challenge for both the United Nations and the international community as a whole. From the first days of the military confrontation, the UN tried to call on both parties to cease fire and peacefully resolve the conflict. During 1946-1949, the Indonesian question became the subject of discussion both at the meetings of the UN Security Council and at the meetings of the UN General Assembly. For detailed information on military operations in Indonesia, the UN Security Council created a Consultative Commission on Good Services, which became the main source of information from the Security Council on the situation in the region. It was through the mediation of the UN managed to put an end to the war in Indonesia. In March 1949, the US Congress freezes aid to the Netherlands for the Marshall Plan, the United States and Britain impose an arms embargo, Australia, New Zealand and India announce a complete boycott of Netherlands goods. Having succumbed to international condemnation and realizing the apparent lack of

prospect of a military campaign under the prevailing conditions, in May 1949, the Government of the Netherlands agreed to peace talks under UN mediation.

At the insistence of the United Nations, the Netherlands recognized the independence of this country. On December 27, 1949, the Queen of the Netherlands, Julian, signed the decision to grant sovereignty to the United States of Indonesia, which led Indonesia to become an independent state. The Netherlands-Indonesia Union went into oblivion. On September 28, 1950, Indonesia became a member of the United Nations. As its official foreign policy platform, Indonesia proclaimed a policy of non-joining military blocs.

Key words: UN, Security Council, Indonesian-Netherlands conflict, independence, Indonesia.

Постановка проблеми. Внаслідок Другої світової війни у багатьох європейських колоній як Азії так і Африки з'являється надія на звільнення від колоніальної влади та проголошення незалежності. Не виключенням була й Індонезія, проте Нідерланди аж ніяк не поспішали визнати її незалежність, внаслідок чого розпочалася справжня колоніальна війна. Для ООН це стало справжнім викликом, адже дана організація була створена, насамперед, як інструмент боротьби за збереження миру й міжнародної безпеки, та несла відповідальність за забезпечення мирного співіснування держав. Дослідження миротворчої діяльності ООН та досвіду ООН з врегулювання регіональних конфліктів є актуальним для нашої держави, і може бути корисним для вирішення військового протистояння в Україні.

Актуальність дослідження питань боротьби за незалежність колоніальних народів в практиці ООН полягає ще й в тому, що одну із помітних ролей у русі деколонізації відіграла позиція з цього питання Української РСР. Представники України неодноразово виступали в Раді Безпеки ООН із чіткими вимогами відстоювання права індонезійського народу на самоуправління.

Аналіз досліджень. Загалом в науковій літературі питанню участі ООН у врегулюванні військового протистояння в Індонезії після Другої світової війни присвячено ряд праць. Історію здобуття Індонезією незалежності та участі представників делегації Української РСР при ООН досліджували такі дослідники як Ю. С. Біленкова (Біленкова, 2015), С. В. Жеребчук (Жеребчук, 2011), В. А. Василенко (Василенко, 1984) та К. С. Забігайло (Забігайло, 1974). Зокрема Ю. С. Біленкова дослідила роль Української РСР у мирному розв'язанні індонезійсько-нідерландського конфлікту, а саме правові аспекти української позиції у цьому питанні (Біленкова, 2015).

Серед праць зарубіжних дослідників слід назвати дослідження Лучіана Ашворта (Ashworth, 1990), Дж. Смайла (Smail, 2009), Роберта Гріба (Cribb, 1986) та Аластейра Тейлора (Alastair, 1960) який присвятив свою книгу участі ООН у здобутті Індонезією незалежності.

Мета статті полягає у визначенні позиції ООН під час війни за незалежність Індонезії та дослідженні участі даної міжнародної організації у мирному врегулюванні індонезійсько-нідерландського конфлікту.

Виклад основного матеріалу. З XVII ст. ряд султанатів які існували на території сучасної Індонезії попадають під владу Нідерландської Ост-Індської компанії, і на довгі роки перетворюються в колонію цієї держави. В роки Другої світової війни індонезійські народи отримали шанс на визволення, Японія яка проголосила гасло «Азія для азіатів» у січні 1942 р. розпочне

вигнання нідерландців з Індонезії, тим самим встановивши в країні окупаційний режим.

Японська окупаційна адміністрація, намагаючись заручитися максимальною підтримкою місцевого населення, проводила в Індонезії курс на стимулювання національних та антиєвропейських настроїв. Японці звільняли із в'язниць лідерів національно-визвольного руху, дозволили сформувати із індонезійців допоміжні військові підрозділи, створити міліційні сили для підтримання порядку, та Добровільну армію захисників вітчизни (ПЕТА). А навесні 1945 р. японська адміністрація оголосила про початок практичної підготовки до надання Індонезії державної незалежності. З цією метою в 1945 р. був сформований дослідницький комітет з підготовки індонезійської незалежності. В останні тижні війни, 17 серпня 1945 р., японці дозволили індонезійським націоналістам проголосити незалежність. Президентом Республіки Індонезія став Ахмед Сукарно.

Проте колишні колонізатори не поспішали визнавати незалежність Індонезії. Восени 1945 р. з метою прийняти капітуляцію японських військ територія колишньої Нідерландської Ост-Індії була зайнята британськими та австралійськими військами. Британське командування обмежилось окупацією великих міст, намагалось проводити зважену політику, ініціювавши діалог з лідерами націоналістів (Alastair, 1960). Перші британські війська досягли Джакарти в кінці вересня 1945 р. і прибули в Медан (Північна Суматра), Паданг (Західна Суматра), Палембанг (Південна Суматра), Семаранг (Центральна Ява) і Сурабая (Східна Ява) в жовтні. У спробі уникнути зіткнень з індонезійцями, британський командувач генерал-лейтенант сер Філіп Крістісон направив солдатів колишньої Нідерландської колоніальної армії до східної Індонезії. Проте напруженість посилилася, коли війська союзників увійшли до Яви та Суматри, відбулися справжні вуличні бої між індонезійськими та британськими підрозділами (Cribb, 1986: 73).

Однак, ще в серпні 1945 р. між Великою Британією і Нідерландами було підписано угоду, за якою британські війська зобов'язувалися передати владу над архіпелагом колоніальному уряду Нідерландської Індії. Незабаром на острови Індонезії почали прибувати нідерландські частини, а колоніальна адміністрація Нідерландської Індії поверталась з Австралії в Джакарту.

Англо-нідерландські війська зайняли основні міста і порти о. Яви, о. Суматри та інших островів. Під контролем Республіки залишалися лише внутрішні райони Центральної і Східної Яви (Ефимова, 2015: 155). В той же час нідерландці на підконтрольних їм територіях інспірували проголошення дружніх маріонеткових держав, Борнео (Калімантану) та Східної Індонезії в складі островів Балі, Амбон, Сулавесі, Банка й Біллітон. А 1 жовтня 1945 р. в Джакарту повернулася нідерландська колоніальна адміністрація на чолі з генерал-губернатором Губертом ван Мооком (Alastair, 1960), тим самим Нідерланди заявили про невизнання уряду Республіки Індонезія. 17 жовтня прем'єр-міністр Великої Британії Еттли підтвердив, що його уряд також не визнає Республіку Індонезія. США оголосили про невтручання в справу Індонезії (Ефимова, 2015: 157).

Повернення Нідерландської колоніальної адміністрації призвело до початку збройного конфлікту, який в індонезійській історіографії отримав назву Першої колоніальної війни, а в нідерландській – Першої поліційної акції. Конфлікт порушував принцип відмови від війни як засобу вирішення спорів, декларований Статутом ООН, та таким чином став одним з перших серйозних викликів ефективності діяльності цієї міжнародної організації (Біленкова, 2015: 374).

Адже відповідно до ст. 1 Статуту ООН, основним завданням даної організації є підтримання міжнародного миру і безпеки, для цього потрібно приймати ефективні колективні заходи для запобігання та усунення загрози миру і придушення актів агресії або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, в згоді з принципами справедливості і міжнародного права, залагоджування або вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть привести до порушення миру (Статут ООН).

Перша сесія Генеральної Асамблеї ООН зібралася в Лондоні 10 січня 1946 р. На ній була сформована Рада Безпеки (РБ), яка розпочала свою роботу з 19 січня 1946 р. (Ефимова, 2015: 155), на цій сесії одразу ж було поставлено питання щодо Індонезії. На сесії Генеральної асамблеї ООН 21 січня 1946 р. Голова української делегації, міністр закордонних справ УРСР Д.З. Мануїльський оприлюднив листа до Ради Безпеки ООН, у якому, відповідно до положень статей 34 та 35 Статуту ООН, закликав провести розслідування ситуації, що склалася в Індонезії (Василенко, 1984: 145). Міністр звернув увагу Ради Безпеки на той факт, що заходи, які проводили в Індонезії регулярні британські війська та японські збройні сили проти місцевого населення, мали ознаки воєнної акції, яка, на думку українського уряду, загрожувала міжнародній стабільності, миру та безпеці. Д. З. Мануїльський наполягав на тому, що Рада Безпеки ООН має провести розслідування та вжити заходів, визначених Статутом ООН.

Д. З. Мануїльський 11 лютого 1946 р., на 16-му засіданні Ради Безпеки ООН, виступив з пропозицією до членів Ради прийняти резолюцію про створення комісії у складі представників США, СРСР, Китаю, Великобританії та Нідерландів, яка мала на місці провести розслідування справи, встановити в Індонезії мир та доповісти РБ ООН про наслідки своєї роботи (Українська РСР, 1963: 360). Однак дана пропозиція не була прийнята, під час голосування вона не набрала потрібної кількості голосів (Жеребчук, 2011: 178).

У листопаді 1946 р. Нідерланди розпочали переговори з Республікою Індонезія про подальшу її долю. В березні 1947 р. було підписано Лінгаджатську угоду, за якою Нідерланди де-факто визнали юрисдикцію Республіки Індонезія над територією островів Ява, Мадуро та Суматра, а також мали відвести свої війська з території республіки. Республіка Індонезія була змушена погодитися на створення Сполучених Штатів Індонезії, а також на надерландсько-індонезійський союз під егідою Нідерландської корони. Однак цього не відбулось, уже згодом Нідерланди розпочали направляти значні військові та поліцейські сили до колишньої колонії з метою повернення

повного контролю над Індонезією. 21 липня 1947 р. розпочалися широкомасштабні бойові дії (Ashworth, 1990: 37).

Як наслідок, 30 липня 1947 р. виконуючий обов'язки представника Австралії та співробітник з питань зв'язку постійного представництва уряду Індії при Організації Об'єднаних Націй довели до відома Ради Безпеки про події на островах Яві і Суматрі, а саме про військові дії між збройними силами Нідерландів та Республіки Індонезії. Уряди обох країн вважали, що відповідно до статті 39 Статуту ООН, ці дії були прямим порушенням миру, і наполягали на тому, щоб Рада Безпеки застосувала негайні заходи щодо відновлення міжнародного миру і безпеки (Доклад Совета Безопасности ГА (A/620): 31).

Уже 1 серпня 1947 р. відбуваються два засідання Ради Безпеки ООН по Індонезійському питанню, після довгих обговорень та суперечок на 173 засіданні було прийнято Резолюцію S/459 відповідно до якої Нідерландам та Республіці Індонезія було запропоновано негайно припинити військові дії та урегулювати спірні питання шляхом арбітражу, або іншими мирними засобами, та повідомляти Раду Безпеки про урегулювання конфлікту (Резолюция S/RES/27 (1947)). Таким чином, ООН намагалася не допустити до подальшого протистояння, та примусити обидві сторони до припинення військових дій.

Під тиском міжнародного співтовариства 4 серпня нідерландці оголосили про припинення вогню, хоча й не відвели своїх військ із зайнятих територій. У зв'язку з цим 12 серпня на 181 засіданні Ради Безпеки ООН було прийнято рішення запросити для участі в обговоренні індонезійського питання представника Республіки Індонезія та представника Філіппін, без права голосу. Слід зауважити, що три країни, а саме, Бельгія, Велика Британія та Франція виступили проти цього, однак рішення все таки було прийнято.

25 серпня 1947 р. на засіданні Ради Безпеки ООН вперше відбувся виступ представника Республіки Індонезія. Міністр закордонних справ С. Шарір у своєму виступі підкреслив, що народ Індонезії проголосив свою незалежність, встановив Індонезійську Республіку на островах Ява, Суматра і Мадуро, прийняв конституцію, опублікував закони, створив парламент та уряд, а нідерландці знехтували цим і розпочали захоплення міст о. Яви та о. Суматра.

С. Шарір закликав Раду Безпеки не вагаючись засудити агресію і, примусити Нідерланди відвести війська на ті позиції, які вони займали в силу угоди від 14 жовтня 1946 р. Також він зауважив, що доки нідерландські війська залишаються на території Індонезії, міцного миру в країні не може бути (Совет Безопасности, 1947: 247). С. Шарір просив Раду Безпеки призначити комісію в Індонезію для здійснення спостереження за виконанням Резолюції від 1 серпня 1947 р. (Доклад Совета Безопасности ГА (A/620): 35).

Після обговорення та поправок РБ ООН прийняла Резолюцію S/525 якою було прийнято рішення про створення Консульської комісії з добрих послуг, до якої увійшли представники Бельгії (за бажанням Нідерландів), Австралії (за бажанням Республіки Індонезія) та США (Резолюция S/RES/32 (1947)). Уже 3 жовтня 1947 р. Рада Безпеки Резолюцією S/574 направила дану комісію виконувати надані їй функції (Резолюция S/RES/35 (1947)).

Консульська комісія з питання про дотримання рішення про припинення вогню на Яві і Суматрі, яка була розташована в Батавії, уже 21 жовтня доповіла РБ ООН, що наказ про припинення вогню який був відданий не виконується, і сторони не роблять ніяких спроб аби дійти згоди. Уряд Республіки Індонезії віддав наказ своїм військам залишатися на зайнятих позиціях і припинити військові дії, натомість уряд Нідерландської Індії продовжував вживати заходів щодо відновлення законності і порядку в межах встановлених ними демаркаційних ліній (Доклад Совета Безопасности ГА (А/620): 42).

Тим часом, боротьба тривала. Досить скоро дії індонезійських партизанів на дорогах на заході о. Яви змусили нідерландців називати їх «дорогами смерті». У містах влаштовувалися акти саботажу і страйки. Відповідні дії проти партизан – такі, як різанина в Равагеді, коли 9 грудня 1947 р. нідерландський підрозділ вирізав чоловіче населення сіл в 100 кілометрах на схід від м. Джакарти – підняли хвилю обурення в усьому світі, викликаючи зростання симпатій до Республіки Індонезія. Індія і деякі інші країни Азії заборонили вхід у порти і посадку в аеропортах нідерландських літаків і кораблів. Австралійські докери відмовилися обслуговувати нідерландські кораблі (Smail, 2009). Нідерландам довелося сісти за стіл переговорів.

У грудні 1947 р. на борту американського військового транспорту «Ренвілл» в бухті Джакарти почалися переговори за посередництва Консульської комісії з добрих послуг ООН. 17 січня 1948 р. між сторонами конфлікту укладено Ренвільську угоду, за якою на деякий час було оголошено внутрішній мир. Втім уже в вересні 1948 р., використавши внутрішні протистояння політичних сил в Індонезії, Нідерланди поновили воєнні дії, розпочавши таким чином так звану Другу колоніальну війну (Другу поліцейську акцію) (Біленкова, 2015: 375). На островах Ява і Суматра було зосереджено 145 тисяч нідерландських солдатів: 80 тисяч безпосередньо зі збройних сил Нідерландів і 65 тисяч з Королівської Нідерландської Ост-Індської армії (КНІА) (Ashworth, 1990: 40).

Було оголошено про відмову виконання Ренвільської угоди, а 18 грудня 1948 р. раптовим повітряним десантом нідерландці захопили Джок'якарту та взяли в полон половину кабінету міністрів разом з А. Сукарно, М. Хаттою та С. Шаріром. У відповідь на відновлення військових дій Рада Безпеки на своєму надзвичайному засіданні закликала Резолюцією від 24 грудня 1948 р. негайно припинити військові дії та звільнити президента Республіки Індонезія й інших політичних в'язнів, які були затримані 18 грудня (Резолюція S/RES/63 (1948)). Проте агресія не тільки не була припинена, а й продовжувала розширюватися.

27 грудня 1948 р. на розгляд Ради Безпеки ООН були представлені проекти трьох резолюцій. Представник УРСР Д. З. Мануїльський вніс проект резолюції з питання про нідерландські війська. Передбачалося негайне їх відведення на ті позиції, які вони займали до відновлення воєнних операцій проти Індонезійської Республіки (Українська РСР, 1963: 364). Проект рішення, запропонований УРСР, не був схвалений, більшість членів Ради Безпеки відмовилась дати згоду на відсіч нідерландським агресорам силами ООН.

Інший проект внесла делегація Радянського Союзу, в якому пропонувалося припинення вогню протягом 24 годин з моменту схвалення резолюції.

Третій, гомінданівський проект, закликав лише до виконання рішення Ради Безпеки про звільнення А. Сукарно та інших політичних ув'язнених. Представники Радянського Союзу та УРСР відзначали, що більшість членів Ради Безпеки фактично заохочували агресію і не виконували завдань, покладених на них Статутом ООН (Жеребчук, 2011: 180).

В цих умовах 7 січня 1949 р. Рада Безпеки ООН відновила розгляд індонезійського питання, а 21 січня ухвалила резолюцію про створення до 15 березня 1950 р. тимчасового уряду, проведення до 15 жовтня виборів та передання влади Сполученим Штатам Індонезії до 1 липня 1950 р. (Резолюція S/RES/67 (1949)).

Оскільки нідерландські війська продовжували військові дії проти індонезійського народу, 28 січня 1949 р. Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію, в якій зажадала припинити всі військові операції в Індонезії, рекомендувавши Нідерландам звільнити індонезійських політичних в'язнів і визнати суверенітет Індонезії. Комісія «добрих послуг» була перетворена в Комісію ООН з питань Індонезії, в якій вирішальну роль грав представник США Кохрен. Комісії доручалося допомогти сторонам врегулювати конфлікт і створити в можливо найкоротший термін федеративні, незалежні і суверенні Сполучені Штати Індонезії (Резолюція S/RES/67 (1949)).

У березні 1949 р. конгрес США заморожує допомогу Нідерландам за «планом Маршалла», США і Великобританія вводять ембарго на поставки зброї, Австралія, Нова Зеландія та Індія оголошують повний бойкот нідерландським товарам. Піддавшись міжнародному осуду і усвідомивши очевидну безперспективність військової кампанії в умовах, що склалися, в травні 1949 р. уряд Нідерландів погодився на мирні переговори за посередництва ООН.

Також, Гаага змушена була піти на переговори у зв'язку зі значною активізацією антинідерландської боротьби на індонезійських островах. Весною 1949 р. о. Ява, за винятком великих міст, був очищений від окупантів, партизани й республіканські війська контролювали також ряд районів островів Калімантан та Суматра.

23 серпня 1949 р. в Гаазі розпочала свою роботу конференція «круглого столу», в якій взяли участь делегації Нідерландів, Республіки Індонезії та делегації 15 створених ван Мооком «автономних» урядів, які представляв султан Понтінака Хамід II. Головними рішеннями конференції, що закінчила роботу 2 листопада, були:

- передання верховної влади республіці Сполучених Штатів Індонезії, до складу яких входять Республіка Індонезія та 14 інших територій або автономних держав;
- створення Нідерландсько-індонезійського союзу під верховною владою нідерландського суверена;
- виведення нідерландських військ.

7 грудня 1949 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла проект резолюції, в якому схвалювалися рішення так званої конференції «круглого столу» (Резолюція ГА ООН A/RES/301 (IV) (1949)). За умовами угод конференції «круглого столу» Індонезія опинилася розчленована на окремі незалежні від центрального уряду федеральні держави під загальною назвою – Республіка Сполучених Штатів Індонезії. Угода приписувала Індонезії узгоджувати свою зовнішню політику з Нідерландами. Усі військові витрати колонізаторів на ведення війни проти індонезійського народу, а також старі колоніальні борги Нідерландів були нав'язані Індонезії у якості державного боргу. Статут союзу між Нідерландами та Індонезією визначав рамки взаємин між ними. Він зобов'язував республіку погоджувати з Нідерландами свої дії в сфері зовнішньої політики, оборони, фінансово-економічних і культурних заходів.

У той же час нідерландський уряд був змушений офіційно визнати Індонезію в якості незалежної держави на всій території колишньої Нідерландської Ост-Індії, окрім Західного Іріана (Alastair, 1960).

27 грудня 1949 р. королева Нідерландів Юліана підписала ухвалу про надання суверенітету Сполученим Штатам Індонезії, внаслідок чого Індонезія стала незалежною державою. 19 травня 1950 р. уряди Сполучених Штатів Індонезії й Республіки Індонезії підписали угоду про скасування федерального устрою й утворення унітарної держави, яка дістала назву Індонезійської Республіки.

15 серпня 1950 р. обраний 16 грудня 1949 р. президентом держави Сполучених Штатів Індонезії Ахмед Сукарно схвалив нову тимчасову конституцію унітарної індонезійської держави. Нідерландсько-Індонезійський союз пішов у небуття. 28 вересня 1950 р. Індонезія стала членом ООН. У якості своєї офіційної зовнішньополітичної платформи Індонезія проголосила політику неприєднання до військових блоків (Ashworth, 1990).

Висновки. Внаслідок Другої світової війни в Індонезії відбувається зростання національно-визвольного руху проти колоніального панування. Боротьба Індонезії за незалежність стала справжнім викликом як для Організації Об'єднаних Націй, так і для міжнародної спільноти загалом. З перших днів військового протистояння ООН намагалася закликати обидві сторони до припинення вогню та мирного вирішення конфлікту. Протягом 1946 – 1949 рр. індонезійське питання ставало предметом обговорення як на засіданнях Ради Безпеки ООН так і на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН. Для отримання детальної інформації про військові дії в Індонезії РБ ООН створила Консульську комісію з добрих послуг, яка стала основним джерелом інформації Ради Безпеки про ситуацію в регіоні. Саме за посередництва ООН вдалося припинити війну в Індонезії. За наполяганням ООН Нідерланди визнали незалежність цієї країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Біленкова, 2015 – Біленкова Ю.С. Посередництво Української РСР у врегулюванні Індонезійського конфлікту (1946–1950 рр.) // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 824. С. 373-376.

- Василенко, 1984 – Василенко В.А. Правові аспекти участі Української РСР у міжнародних відносинах. К.: Політвидав України, 1984. 207 с.
- Доклад Совета Безопасности Генеральной Ассамблеи за период с 16 июля 1947 года по 15 июля 1948 года Генеральная Ассамблея официальные отчеты – третья сессия дополнение № 2 (A/620). // URL : [https://undocs.org/ru/A/620\(SUPP\)](https://undocs.org/ru/A/620(SUPP)) (дата звернення: 14.04.2019).
- Ефимова, 2015 – Ефимова Л.М. СССР и становление независимой республики Индонезии // *Вестник МГИМО Университета*. 2015. С. 153-163.
- Жеребчук, 2011 – Жеребчук С.В. Проблеми здобуття незалежності Індонезією та роль УРСР у цьому процесі // *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2011. Вип. 17. С. 176-181.
- Забігайло, 1974 – Забігайло К.С. В інтересах миру та дружби між народами. Міжнародно-правова діяльність УРСР. 1945 – 1972 рр.: Документи і матеріали. К.: Вища школа, 1974. 335 с.
- Резолюция ГА ООН A/RES/301 (IV) (1949) – Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН A/RES/301 (IV) (1949). // URL : <https://undocs.org/ru/A/RES/301%28IV%29> (дата звернення: 18.04.2019).
- Резолюция S/RES/27 (1947) – Резолюции Совета Безопасности ООН 1947 года. S/RES/27 (1947) S/459. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/27\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/27(1947)) (дата звернення: 18.04.2019).
- Резолюция S/RES/32 (1947) – Резолюции Совета Безопасности ООН 1947 года. S/RES/32 (1947) S/525 II. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/31\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/31(1947)) (дата звернення: 18.04.2019).
- Резолюция S/RES/35 (1947) – Резолюции Совета Безопасности ООН 1947 года. S/RES/35 (1947) S/574. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/31\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/31(1947)) (дата звернення: 18.04.2019).
- Резолюция S/RES/63 (1948) – Резолюции Совета Безопасности ООН 1948 года. S/RES/63 (1948) S/1150. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/55\(1948\)](https://undocs.org/ru/S/RES/55(1948)) (дата звернення: 20.04.2019).
- Резолюция S/RES/67 (1949) – Резолюции Совета Безопасности ООН 1949 году. S/RES/67 (1949). // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/67\(1949\)](https://undocs.org/ru/S/RES/67(1949)) (дата звернення: 18.04.2019).
- Совет Безопасности, 1947 – Совет Безопасности официальные отчеты сто девяносто четвертое заседание Понедельник 25 августа 1947 г, 3 ч дня Лейк Соксес, Нью-Йорк С. 247 – 259. // URL : <https://undocs.org/ru/S/PV.194> (дата звернення: 22.04.2019).
- Статут ООН – Статут Організації Об'єднаних Націй. // URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010. (дата звернення: 18.04.2019).
- Українська РСР, 1963 – Українська РСР на міжнародній арені // 36. док. і матеріалів. 1944–1961 рр. К.: Політвидав УРСР, 1963. 576 с.
- Alastair, 1960 – Alastair M. Taylor. Indonesian Independence and the United Nations. Ithaca, 1960. // URL : <https://www.questia.com/read/14137795/indonesian-independence-and-the-united-nations> (дата звернення: 25.04.2019).
- Ashworth, 1990 – Lucian Ashworth «The 1945-1949 Dutch-Indonesian Conflict: Lessons and Perspectives in the Study of Insurgency», *Conflict Quarterly*. Winter 1990, 10(1), 34-45.
- Cribb, 1986 – Robert Cribb. A revolution delayed: The Indonesian Republic and the Netherlands Indies, August-November 1945 // *Australian Journal of Politics and History*. 1986. № 32(1). p. 72-85. // URL : https://www.academia.edu/2635473/A_Revolution_Delayed_The_Indonesian_Republic_and_the_Netherlands_Indies_August-November_1945 (дата звернення: 25.04.2019).
- Smail, 2009 – John R. W. Smail. Bandung in the Early Revolution 1945-1946: A Study in the Social History of the Indonesian Revolution. Jakarta, Indonesia. 2009. // URL : <https://www.questia.com/read/121175279/bandung-in-the-early-revolution-1945-1946-a-study> (дата звернення: 25.04.2019).

REFERENCES

- Bilenkova, 2015 – Bilenkova Yu.S. Poserednystvo Ukrainkoi RSR u vrehuliuvanni Indoneziiskoho konfliktu (1946-1950) [Mediation of the Ukrainian SSR in the settlement of the Indonesian conflict (1946-1950)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. *Yurydychni nauky*. 2015. № 824. S. 373-376. [in Ukrainian].
- Vasylenko, 1984 – Vasylenko V.A. Pravovi aspekty uchasti Ukrainkoi RSR u mizhnarodnykh vidnosynakh [Legal aspects of participation of the Ukrainian SSR in international relations]. K.: Polityvydav Ukrainy, 1984. 207 s. [in Ukrainian].
- Doklad Soveta Bezopasnosti General'noy Assambleye za period s 16 iyulya 1947 goda po 15 iyulya 1948 goda General'naya Assambleya ofitsial'nyye otchety – tret'ya sessiya dopolneniye № 2 (A/620). [Report of the Security Council to the General Assembly for the period from 16 July 1947 to 15 July 1948 General Assembly Official Records - Third Session Supplement]. // URL : [https://undocs.org/ru/A/620\(SUPP\)](https://undocs.org/ru/A/620(SUPP)) (best date: 14.04.2019) [in Russian].
- Yefimova, 2015 – Yefimova L.M. SSSR i stanovleniye nezavisimoy respubliki Indonezii [USSR and the establishment of an independent republic of Indonesia]. *Vestnik MGIMO Universiteta*. 2015. S. 153-163. [in Russian].
- Zherebchuk, 2011 – Zherebchuk S.V. Problemy zdobuttia nezalezhnosti Indonezii ta rol URSR u tsomu protsesi [The problems of Indonesia's independence and the role of the Ukrainian SSR in this process]. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy*. 2011. Vyp. 17. S. 176-181. [in Ukrainian].
- Zabihailo, 1974 – Zabihailo K.S. V interesakh myru ta druzhby mizh narodamy. Mizhnarodno-pravova diialnist URSR. 1945–1972 rr.: Dokumenty i materialy. [In the interests of peace and friendship among peoples. International legal activity of the USSR. 1945-1972: Documents and materials]. K.: Vyshcha shkola, 1974. 335 s. [in Ukrainian].

- Rezolyutsiya GA OON A / RES / 301 (IV) (1949) – Rezolyutsiya Generalnoy Asamblei OON [UN General Assembly Resolution] A/RES/301. // URL : <https://undocs.org/ru/A/RES/301%28IV%29> (beast date: 14.04.2019) [in Russian].
- Rezolyutsiya S / RES / 27 (1947) – Rezolyutsii Soveta Bezopasnosti OON [Resolutions of the UN Security Council] S/RES/27 (1947) S/459. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/27\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/27(1947)) (beast date: 18.04.2019) [in Russian].
- Rezolyutsiya S/RES/32 (1947) – Rezolyutsii Soveta Bezopasnosti OON [Resolutions of the UN Security Council] S/RES/32 (1947) S/525 II. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/31\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/31(1947)) (beast date: 18.04.2019) [in Russian].
- Rezolyutsiya S/RES/35 (1947) S/574 – Rezolyutsii Soveta Bezopasnosti OON [Resolutions of the UN Security Council] S/RES/35 (1947) S/574. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/31\(1947\)](https://undocs.org/ru/S/RES/31(1947)) (beast date: 18.04.2019) [in Russian].
- Rezolyutsiya S/RES/63 (1948) S/1150 – Rezolyutsii Soveta Bezopasnosti OON [Resolutions of the UN Security Council] S/RES/63 (1948) S/1150. // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/55\(1948\)](https://undocs.org/ru/S/RES/55(1948)) (beast date: 20.04.2019) [in Russian].
- Rezolyutsiya S/RES/67 (1949) – Rezolyutsii Soveta Bezopasnosti OON [Resolutions of the UN Security Council] S/RES/67 (1949). // URL : [https://undocs.org/ru/S/RES/67\(1949\)](https://undocs.org/ru/S/RES/67(1949)) (beast date: 18.04.2019) [in Russian].
- Sovet Bezopasnosti, 1947 – Sovet Bezopasnosti ofitsialnyie otchetyi sto devyanosto chetvertoe zasedanie [Security Council official reports one hundred and ninety-fourth meeting] Ponedelnik 25 avgusta 1947 g, 3 ch dnya Leyk Sokses, Nyu-York S. 247 – 259. // URL : <https://undocs.org/ru/S/PV.194> (beast date: 22.04.2019) [in Russian].
- Statut OON – Statut Orhanizatsiyi Ob"yednanykh Natsiy – [United Nations Statute]. // URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010. (beast date: 18.04.2019) [in Ukrainian].
- Ukrayins'ka RSR, 1963 – Ukrainska RSR na mizhnarodnii areni [Ukrainian RSR in the international arena] // Zb. dok. i materialiv. 1944–1961 rr. K.: Polityvydav URSR, 1963. 576 s. [in Ukrainian].
- Alastair, 1960 – Alastair M. Taylor. Indonesian Independence and the United Nations. Ithaca, 1960. // URL : <https://www.questia.com/read/14137795/indonesian-independence-and-the-united-nations> (beast date: 25.04.2019) [in English].
- Ashworth, 1990 – Lucian Ashworth «The 1945-1949 Dutch-Indonesian Conflict: Lessons and Perspectives in the Study of Insurgency», Conflict Quarterly. Winter 1990, 10(1), 34-45. [in English].
- Cribb, 1986 – Robert Cribb. A revolution delayed: The Indonesian Republic and the Netherlands Indies, August-November 1945 // *Australian Journal of Politics and History*. 1986. № 32(1). p. 72-85. // URL : https://www.academia.edu/2635473/A_Revolution_Delayed_The_Indonesian_Republic_and_the_Netherlands_Indies_August-November_1945 (beast date: 25.04.2019) [in English].
- Smail, 2009 – John R. W. Smail. Bandung in the Early Revolution 1945-1946: A Study in the Social History of the Indonesian Revolution. Jakarta, Indonesia. 2009. // URL : <https://www.questia.com/read/121175279/bandung-in-the-early-revolution-1945-1946-a-study> (beast date: 25.04.2019) [in English].

УДК: 94 (47+6)

DOI: 10.31499/2519-2035.6.2019.186589

Зінаїда СВЯЩЕНКО,
orcid.org/0000-0001-5845-3115
доктор історичних наук, професор кафедри
всесвітньої історії та методик навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
(Україна, Умань)
szv09@meta.ua

МІСЦЕ МОЗАМБІКУ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ СРСР НА ПІВДНІ АФРИКИ

В статті проаналізовано місце Мозамбіку у військово-політичній стратегії СРСР на півдні Африки, звертається увага на ідеологічні мотиви зовнішньополітичних акцій Радянського Союзу. Зазначається, що свій вплив на Африканському континенті СРСР намагався поширювати насамперед за допомогою комбінацій політико-дипломатичних зусиль, економічної допомоги та поставок зброї.

Зроблено висновок, що наприкінці 1980-х рр. Мозамбік залишався одним з найбільш відданих союзників Москви в Африці. Надаючи Мозамбіку допомогу у будівництві збройних сил, радянські лідери прагнули будь-якою ціною утримати його в сфері свого впливу. Серед причин слід вказати, передусім, геополітичні фактори, а саме – можливість впливати на сусідню Південну Африку. Крім того, радянський флот мав потребу у базах на західноафриканському узбережжі.

Ключові слова: Мозамбік, СРСР, вплив, поставки зброї, радянська військова присутність.